

גאווה ודעה קדומה

ג'יין אוסטון

תרגום מאנגלית: קטיה בנוביץ'
הערות: אביגיל קנטורוביץ'

- מהדורה מוערת -

A stylized illustration of a woman's profile, facing left, enclosed within a circular frame with a dotted border. The background of the bottom half of the cover is pink and purple with faint, white, swirling lines and a tree-like pattern.

ג'ין אוסטון

גאווה ודעה קדומה

מהדורה מוערת

תרגמה מאנגלית: קטיה בנוביץ'

הערות: אביגיל קנטורוביץ'

לרכישת הספר המלא לחצי כאן

Pride and Prejudice | Jane Austen

Translated by: Katia Benovich
Annotations: Abigail Kantorovich

עריכה ראשית: דורית תמיר וורד רווח שמואל
עריכת תרגום: נעה סמלסון
עריכת הערות והגהה: צופיה סילברמן
איורים: עומרי קורש
"ייעוץ חזותי היסטורי: ענבל שגיב נקדימון" מה תלכשו למסע בזמן?"

עיצוב עטיפה: חן יאקה שומרון | סטודיו לימונדה
עימוד הספר: גרינהויז – הרצליה

© 2024 כל הזכויות בשפה העברית שמורות ל(א)הכות הוצאה לאור
בע"מ | האגוז 6 פארק תעשיות חמן, חבל מודיעין | Email: info@ahavot.com
www.ahavot.com | ahavot.com ולדורית תמיר – ספרים בעלמא
השלום 11, אבן יהודה | tdorit@gmail.com | www.almabooks.co.il

All Rights Reserved © 2024 Ahavot Publishing Ltd. | 6 HaEgoz,
6, Haman Industry park, Modi'in, Israel | Email: info@ahavot.com
And Dorit Tamir - Alma Books | 11 Hashalom st., Even Yehuda
Israel | Email: tdorit@gmail.com, 4050429

אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, לתרגם, לאחסן במאגר מידע, לשרר או לקלוט בכל דרך או בכל אמצעי אלקטרוני, אופטי, מכני או אחר – כל חלק שהוא מהחומר שבספר זה. שימוש מסחרי מכל סוג בחומר הכלול בספר זה אסור בהחלט אלא ברשות מפורשת בכתב מהמוציא לאור.

דאנאקוד: 1572-533017
נדפס בישראל תשפ"ד 2024 Printed in Israel

”גם אם אחרי טלטלות קלות, לדמויות
שלי יהיה כל מה שליבן חפץ.”
ג'יין אוסטן

הערה מקדימה

מהדורה מוערת, כשמה כן היא – מהדורה המלווה בדברי ביאור ופרשנות של הטקסט המקורי של הספר. אפשר לקרוא את ג'יין אוסטן גם ללא תוספות כלשהן. על אף גילו, גאווה ודעה קדומה הוא ספר שכתבתו רעננה, משמחת, יפה, אירונית וברורה על פניה גם בלי הערות. ובכל זאת בחרנו ליצור מהדורה מוערת לספר הזה – פסגת יצירתה של אוסטן, ספרה השני והידוע ביותר, הספר שאת המשפט הפותח שלו כל חובבת ספרות יודעת לדקלם. הסיבה לכך היא שאף שאוסטן מצחיקה ושנונה גם אחרי כל השנים האלה, במקרה של גאווה ודעה קדומה, השנים החולפות והנורמות החברתיות המשתנות בכל תחומי החיים – אהבה, נישואים, כסף, אוכל, בית – וכן הכבוד והאהבה שיש לנו לספר, הביאו אותנו לחשוב שללא הערות עלולה הקוראת בת זמננו להחמיץ רבדים שלמים של משמעות שבזכותם הפך גאווה ודעה קדומה מעוד סיפור תקופתי לסיפור על-זמני.

ההערות במהדורה עוסקות במגוון נושאים שמצאנו ראויים להתייחסות והבהרה, והשתדלנו שיוסיפו לחוויית הקריאה ולא יפגמו בה – שיעשירו את הקריאה ויראו עד כמה אוסטן עדיין רלוונטית, חדה ומצחיקה. בנוסף, רצינו להראות שעל אף שהמציאות – על שלל הפרטים הטכניים שבה – השתנתה מאוד

מאז כתבה את ספריה, טבע האדם דווקא לא. עשינו מאמץ לשבץ את ההערות כך שלא יפגמו ברצף הקריאה, לא יחבלו ברגעי שיא קומיים או רומנטיים, ויקשטו את הטקסט המקורי מבלי לקטוע אותו יותר מדי או שלא לצורך. במילים אחרות, השתדלנו ממש לא לקלקל את אוסטון.

דארסי וליזי מחכים לכן בין דפי הספר הזה, וכך גם פיסות מידע היסטוריות, עיצוביות, אופנתיות וחברתיות, שכולן נועדו למטרה אחת: לאפשר קריאה בספרה של אוסטון כפי שנועד להיקרא: ברצף ובהנאה.

תיהנו!

אביגיל קנטורוביץ'

פרק 1

מן המפורסמות היא שרווק בעל אמצעים זקוק לרעיה¹. אף שידוע רק מעט על רגשותיו או דעותיו של גבר כזה עם הגיעו לסביבה חדשה, אמת זו חקוקה עמוק כל כך בתודעתן של המשפחות השכנות, עד שמיידי הן רואות בו רכושה החוקי של מי מבנותיהן.

"מר בנט היקר," אמרה לו אשתו יום אחד, "האם שמעת שנמצא סוף-סוף שוכר לנת'רפילד פארק²?"

-
- 1 ברוכות הבאות למאה התשע-עשרה ולעידן הריג'נסי – תקופה שברובה היתה אנגליה תחת שלטונו של המלך ג'ורג' (1795-1839 לערך). משפט הפתיחה האיקוני של ספר זה הוא המזוהה ביותר עם אוסטן כיום. הוא ממסגר עבור הקוראים במה יעסוק הרומן – נישואים, מעמד וכסף – וכן את העובדה שיעסוק בהם באירוניה. הוא מדגיש גם את ההבדלים בין גברים לנשים על ידי ההיפוך שהוא מבצע: נערה רווקה היא בעיה, נטל כלכלי. היא אינה יכולה לרשת רכוש ולכן עליה להינשא לאדם בעל כסף. גבר עשיר, לעומת זאת, כלל אינו טרוד בסוגיה. מעבר להיותו מסודר כלכלית, הוא גם חופשי לבחור לו כלה לפי רצונו, ויש לו ניידות חברתית גדולה משמעותית מזו שיש לנערה. כל הכוח מצוי בידיו. ההיפוך בעובדות מאפשר לאוסטן למסגר עבורנו שבספר הזה, הגברים לא באמת מחזיקים בכל הכוח, והנשים אינן בהכרח הקורבנות של הכוח הזה.
 - 2 אף שכתוב פארק, הרי שמדובר בבית. התוספת "פארק" נועדה ככל הנראה לשבח את גודלו ויופיו של הנכס.

מר בנט השיב בשלילה.
 "אכן כן," היא ענתה; "גברת לונג היתה כאן כרגע וסיפרה
 לי הכול."
 מר בנט לא הגיב.
 "אתה לא רוצה לדעת מי שכר אותי?" קראה אשתו בקוצר
 רוח.

"את³ רוצה לספר לי, ולי אין התנגדות לשמוע."
 זו היתה הזמנה מספקת מבחינתה.
 "ובכן, יקירי, דע לך שלדברי גברת לונג שכר את נת'רפילד
 בחור צעיר ובעל אמצעים מצפון אנגליה; הוא הגיע ביום שני
 בכרכרה של ארבעה⁴ כדי לבחון את המקום, ואהב כל כך את

כרכרה של ארבעה סוסים

3 קיימות מהדורות רבות לספר בשפת המקור, ובהן הדגשות של מילים. בשל הברלים בין ההדגשות במהדורות השונות, החלטנו במהדורה זאת לוותר עליהן לחלוטין, כיוון שאין דרך לדעת אילו מהן הוכנסו במקור על ידי אוסטן.

4 הכוונה כאן היא למספר הסוסים שגוררים את הכרכרה, ולא למספר הנוסעים. ארבעה סוסים מובילים את הכרכרה מהר יותר ומתאימים למרחקים גדולים, אבל ככל שעולה מספר הסוסים כך עולה גם ההוצאה הכספית. מכאן שכרכרה כזאת יכולה להעיד על עושרו של השוכר החדש.

מה שראה, שסיכם עם מר מוריס מייד; הוא עתיד להיכנס לשם לפני סעודת מיכאל⁵, ואחדים ממשרתיו⁶ יגיעו אל הבית כבר בסוף השבוע הבא.

"מה שמו?"

"בינגלי."

"נשוי או רווק?"

"הו, רווק, יקירי, בהחלט! רווק בעל הון; הכנסה של ארבעת אלפים או חמשת אלפים בשנה.⁷ איזו בשורה נפלאה לבנותינו!"

"מדוע? איך זה קשור אליהן?"

"מר בנט היקר, השיבה אשתו, "לפעמים אתה מייגע כל כך!

הרי ברור שאני מתכוונת להשיא לו אחת מהן."

"האם זו גם כוונתו בהשתקעותו כאן?"

"כוונתו! אילו שטויות אתה מדבר! אבל סביר בהחלט להניח

שהוא עשוי להתאהב באחת מהן, ולכן עליך לבקר אותו ברגע שיגיע."

"אני לא מוצא בכך שום טעם. את והבנות תוכלו ללכת, או

5 29 בספטמבר – חג נוצרי לכבודם של המלאכים מיכאל, גבריאל ורפאל.

6 מספר המשרתים שהועסקו במשק בית תלוי היה בגודלו, בגודל המשפחה, וכמובן ביכולות הכלכליות. במשפחת אצולה סביר שהיו כמה עשרות משרתים: טבחיות, רביי-משרתים, נערי סוסים, אומנות, כוכסות, משרתים אישיים, סייסים, ועוד.

7 מקור ההכנסה של בני המעמד הגבוה הוא בדרך כלל הרווחים הנובעים משטחים חקלאיים שבבעלותם, נכסים שהם משכירים או השקעות. עם זאת, יש לזכור שרמת החיים, העלויות הנובעות ממנה והצרכים של כל אדם היו שונים בתכלית מאלה של אנשים בני זמננו. הסכום שמונה כאן אוסטן מקביל לכ־2 מיליון שקלים בשנה. כל הסכומים המופיעים בהערות השוליים הומרו לשקלים לפי ערכם הנוכחי כיום.

שתשלחי אותן לברן. ואולי עדיף כך, שהרי את יפה כמותן ומר בינגלי עוד עלול להעדיף דווקא אותך.”

”יקירי, אתה מחמיא לי. אכן זכיתי במתת היופי, אבל לא אתימר ואטען שכיום אני יוצאת דופן. אישה שיש לה חמש בנות בוגרות⁸ צריכה להפסיק לחשוב על יופייה שלה.”

”במקרים כאלה, לרוב לא נותר לאישה יופי רב לחשוב עליו.”

”אבל יקירי, עליך ללכת לפגוש את מר בינגלי כשהוא יעבור לכאן.”

”אני מבטיח לך שאין לי שום עניין בזה.”

”אבל חשוב על בנותיך. חשוב איזה סידור זה יהיה לאחת מהן. סר ויליאם⁹ וליידי לוקאס נחושים בדעתם לבקר אותך, ולו רק בגלל זה, הרי אתה יודע שבדרך כלל הם לא מבקרים דיירים חדשים. אתה באמת מוכרח ללכת, אחרת אנחנו לא נוכל לבקר אותך.”

”אין ספק שאת מקפידה מאוד על כללי הנימוס. סביר להניח שמר בינגלי ישמח מאוד לפגוש אתכן; אשלח לו באמצעותך כמה מילים ואתן את הסכמתי המלאה לכך שיבחר לו אחת מבנותינו; אם כי עליי לזרוק איזו מילה טובה על ליזי הקטנה שלי.”

”אני מעדיפה שלא תעשה זאת. ליזי אינה טובה יותר

8 בסביבות שנת 1800, מקובל היה שנערה ”יוצאת לחברה” בסביבות גיל שש-עשרה, ונחשבת לבוגרת בין הגילים שבע-עשרה ושמונה-עשרה. בתקופה שבה עוסק הרומן שבידינו, שתי הבנות הבוגרות לבית בנט כבר בגיל שבו הן עלולות להיחשב לרווקות זקנות – עובדה בעייתית בפני עצמה, וגם כזו שעלולה להשליך על סיכוייהן של האחיות הצעירות יותר להינשא.

9 התואר סר מרמז על כך שלוקאס קיבל תואר אבירות. תואר זה לא עובר בירושה.

מהאחרות; היא בוודאי לא מתקרבת לקרסוליה של ג'יין מבחינת היופי, או לקרסוליה של לידיה מבחינת המזג הנעים. אבל אתה תמיד מעדיף אותה."

"אף אחת מהן לא כלילת המעלות," הוא ענה. "כולן טיפשות ובורות כשאר הנערות; אבל ליזי ניחנה באיזו זריזות מחשבה שאין לאחיותיה."

"מר בנט, איך אתה יכול להעליב כך את בנותיך? אתה נהנה להרגיז אותי. אין בכך רחמים על עצביי האומללים¹⁰."

"את טועה, יקירתי. אני רוחש כבוד רב לעצבייך. הם ידידים ותיקים שלי. את מדברת עליהם באריכות כבר עשרים שנה לפחות."

"אין לך מושג עד כמה אני סובלת."

"אבל אני מקווה מאוד שתתאוששי, ותזכי לראות עוד הרבה בחורים עם ארבעת אלפים בשנה עוברים לגור בסביבה."

"גם אם יגיעו עשרים כאלה לא יהיה בכך שום טעם, כי אתה תסרב לבקר אותם."

"סמכי עליי, יקירה, שכשיגיעו עשרים אבקר את כולם."

מר בנט היה תמהיל מוזר כל כך של חיוניות, הומור עוקצני, איפוק וגחמנות¹¹, עד שלאשתו לא הספיקו עשרים ושלוש שנות ניסיון כדי לעמוד על טיבו. אופייה שלה היה קל יותר להבנה.

10 המילה "עצבים" רומזת על כך שגברת בנט סובלת מהתקפי חרדה, מעצבנות או מהיפוכונדריה קלה. במאה התשע־עשרה, מחלות רבות – גופניות ונפשיות – הובילו לאבחנה נפוצה זו, שלעיתים נוצלה גם באופן מניפולטיבי; כך כאן בפי גברת בנט המצפה מבעלה למלא את בקשותיה.

11 אף שמר בנט מצטייר כדמות חביבה יותר מאשתו, כבר בפרק הזה מקפידה אוסטן למסור עובדה חשובה על אודותיו: הוא אב חסר אחריות שאינו דואג מספיק לעתידן הכלכלי של בנותיו.

היא היתה קשת תפיסה, צרת אופקים ובעלת מזג הפכפך. כשחשה אי־שביעות רצון, היא דמיינה שעצביה בוגדים בה. מטרת חייה היתה לחתן את בנותיה; בינתיים, היא התנחמה בביקורים חברתיים ובחדשות.

פרק 2

מר בנט נמנה עם הראשונים שביקרו את מר בינגלי. הוא התכוון לבקרו מלכתחילה, אבל לכל אורך הדרך הבטיח לאשתו שלא ילך, והיא לא ידעה על הביקור עד הערב שלמחרת. העניין נודע כך: משראה את בתו השנייה עוסקת בעיטור כובע¹², הוא פנה אליה פתאום במילים:

"אני מקווה שמר בינגלי יאהב אותי, ליזי."

"לא נוכל לדעת מה יאהב מר בינגלי," אמרה אימה בטינה,

"מאחר שלא נבקר אותו."

"אבל את שוכחת, אימא," אמרה אליזבת, "שנפגוש אותו

בנשפים, ושגברת לונג הבטיחה להציג אותו בפנינו."

"אני לא מאמינה שגברת לונג תעשה זאת. יש לה שתי

אחייניות משלה. היא אישה אנוכית וצבועה, ודעתי אינה נוחה

ממנה."

12 קישוט הכובע אפשר לשנות את מראהו לעיתים קרובות, בהתאם לאופנה העדכנית ולטעם האישי. יש כאן גם אמירה כלכלית: בנות משפחת בנט מעטרות את כובעיהן בעצמן לאחר שקנו את אביזרי הקישוט, ולא מתחדשות בכובע קנוי לכל אירוע.

"גם דעתי אינה נוחה," אמר מר בנט; "ואני שמח לשמוע שאינך סומכת על כך שתביא לך תועלת."
 גברת בנט לא טרחה להגיב, אך מכיוון שלא הצליחה להכיל את רגשותיה, החלה לגעור באחת מבנותיה.
 "אל תשתעלי כל כך הרבה, קיטי, בשם אלוהים! הפגיני קצת חמלה כלפי עצביי. את קורעת אותם לגזרים."
 "קיטי לא נזהרת בשיעוליה," אמר אביה; "התזמון שלה לוקה בחסר."

"אני לא משתעלת להנאתי," ענתה קיטי ברוגז.
 "מתי הנשף הבא שלך, ליזי?"
 "בעוד שבועיים ממחר."
 "כן, זה נכון," קראה אימה, "וגברת לונג תחזור רק יום לפני כן; לכן היא לא תוכל להציג אותו בפנינו, כיוון שלא תכיר אותו בעצמה."

"אם כך, יקירתי, אולי תיהני מיתרון על חברתך, ותציגי את מר בינגלי בפניה."

"בלתי אפשרי, מר בנט, בלתי אפשרי, הואיל ואיני מכירה אותו בעצמי; איך אתה יכול להקניט אותי כך?"
 "אני מלא הערכה לזהירותך. היכרות של שבועיים זה בהחלט מעט מאוד. אי-אפשר לעמוד על טיבו של אדם בתוך שבועיים. אבל אם אנחנו לא נסתכן, מישהו אחר יעשה זאת; ואחרי הכול, גברת לונג ואחייניותיה ייאלצו לנסות את מזלן; ולכן, הואיל והיא תראה בכך מעשה של אדיבות, אם תסרבי למלא את התפקיד, אקח אותו על עצמי."

הבנות לטשו מבט באביהן. גברת בנט אמרה רק, "שטויות, שטויות!"

"מה פשר הקריאות התקיפות הללו?" זעק הוא. "האם פגישות היכרות והלחץ הכרוך בהן הם שטויות בעיניך? איני יכול

להסכים איתך בעניין זה. מה תגיד, מרי? הרי את עלמה שנוטה להרהורים, קוראת ספרים עבים ואף מעתיקה פסקאות¹³.
 מרי רצתה לומר דבר־מה נכון, אבל לא ידעה מה.
 "בזמן שמרי מארגנת את מחשבותיה, הוא המשיך, "הבה נחזור אל מר בינגלי."

"נמאס לי ממר בינגלי," קראה אשתו.
 "צר לי לשמוע; אבל מדוע לא אמרת לי קודם? אילו ידעתי זאת הבוקר, מן הסתם לא הייתי מבקר אותו. איזה חוסר מזל; אבל כיוון שבכל זאת ביקרתי אצלו, אין עוד מנוס מהיכרות."
 התדהמה שאחזה בגברות ענתה על ציפיותיו; וייתכן כי זו של גברת בנט עלתה על כולן; אבל כשהמולת האושר הראשונית שככה, היא החלה להכריז שציפתה לכך מלכתחילה.
 "כמה יפה מצידך, מר בנט, יקירי! אבל ידעתי שבסוף אצליח לשכנע אותך. אני בטוחה שאתה אוהב את בנותיך מאוד וידעתי שלא תזניח את ההיכרות הזאת. ובכן, אני שמחה מאוד! והבדיחה כל כך מוצלחת – הרי הלכת הבוקר ולא אמרת מילה עד עכשיו."

"ועכשיו, קיטי, את מוזמנת להשתעל כאוות נפשך," אמר מר בנט; ובעודו מדבר יצא מהחדר, מותש מהתלהבותה של רעייתו.

"איזה אב מצוין יש לכן, בנות," אמרה היא כשנסגרה הדלת.
 "אני לא יודעת איך תוכלו לגמול לו אי־פעם על אדיבותו; או לי, למען האמת. מה אגיד ומה אומר, בימינו לא כל כך נעים להכיר אנשים חדשים מדי יום; אבל למענכן נעשה הכול. ליריה,

13 מר בנט מתייחס לתחביבה של מרי – העתקה של קטעי שירה, פסקאות ומקטעים שמוצאים חן בעיניה למחברת מיוחדת. זה היה נפוץ מאוד במאה התשע־עשרה, ומחברות מיוחדות יוצרו לשם כך.

אהובתי, את אומנם הצעירה ביותר¹⁴, אבל סביר להניח שמר בינגלי ירקוד איתך בנשף הבא. "הו!" אמרה לידיה בתוקף, "אני לא מפחדת; כי אני אומנם הצעירה ביותר, אבל אני הגבוהה ביותר." את שארית הערב הן הקדישו להשערות בנוגע למועד שבו מר בינגלי יערוך ביקור גומלין אצל מר בנט, ומתי יהיה אפשר להזמין¹⁵.

14 כלומר, לכאורה היא אמורה להינשא אחרונה, ולנישואים של אחותיה תהיה השפעה על סיכוייה להינשא (וכן על אופי הנישואים הללו).

15 בתקופתם היו חוקים סדורים של ביקורים: מר בנט ביקר ראשון, לאחר מכן על מר בינגלי להשיב ביקור, ורק אז מותר יהיה להזמין אותו.

פרק 3

אולם, כל השאלות שהצליחה גברת בנט לשאול בנושא, בעזרת חמש בנותיה¹⁶, לא הספיקו כדי לחלץ מבעלה תיאור משביע רצון של מר בינגלי. הן תקפו אותו בדרכים שונות; בשאלות ישירות, בהנחות יצירתיות ובניחושים קלושים; אך הוא חמק מניסיונותיהן המתוחכמים, ולבסוף הן נאלצו להסתפק במידע שקיבלו מיד שנייה, משכנתם לידי לוקאס. הדיווח שלה היה חיובי ביותר. סר ויליאם התמוגג ממנו. הוא היה צעיר למדי, נאה להפליא, נחמד במידה קיצונית, והרוכבן שבקצפת – הוא התכוון להגיע לנשף הבא בלוויית חבורה גדולה. לא היה קץ לאושר! אהבת הריקוד היתה צעד בטוח לקראת התאהבות, ותקוות נמרצות ביותר בנוגע למר בינגלי קיננו בלבבות.

”אם רק אזכה לראות את אחת מבנותיי משתקעת בנוחות בנות’רפילד, אמרה גברת בנט לבעלה, ”ואת כל השאר נישאות היטב כמוה, לא יחסר לי דבר.”

כעבור כמה ימים ערך מר בינגלי ביקור גומלין אצל מר בנט וישב איתו כעשר דקות בספרייה. הוא קיווה שיזכה להציץ בעלמות הצעירות, שעל יופיין שמע רבות; אבל ראה רק את

16 במשפחה ממוצעת בשנים הללו באנגליה היו לרוב חמישה-שישה ילדים, כך שמשפחת בנט אינה חריגה.

האב¹⁷. המזל שיחק יותר לעלמות, כי הן זכו להיווכח שהוא לובש מעיל כחול ורוכב על סוס שחור, וזאת עשו מחלון בקומה העליונה.

זמן קצר לאחר מכן נשלחה הזמנה לסעודה¹⁸ וגברת בנט כבר תכננה את המנות¹⁹ שיעשו צדק עם כישוריה כמארחת, אלא שאז הגיעה תשובה שערכה את הכול. מר בינגלי נדרש לנסוע העירה²⁰ למחרת, ולכן לא יוכל להתכבד ולהיענות להזמנתן וכולי וכולי. גברת בנט היתה נסערת מאוד. היא לא העלתה בדעתה איזה עניין כבר יכול להזעיק אותו העירה זמן קצר כל כך לאחר שהגיע להרטפורדשייר; היא התחילה לחשוש שהוא תמיד יתרוצץ ממקום למקום ולעולם לא יתמקם בנת'רפילד כנדרש. לידי לוקאס השקיטה מעט את חששותיה כשהעלתה את האפשרות שהוא נוסע ללונדון רק כדי להזמין חבורה גדולה לנשף, ועד מהרה אכן הגיע דיווח שלפיו מר בינגלי עתיד להגיע לנשף בחברת שתיים-עשרה גברות ושבעה אדונים. הבנות קוננו על מספר הגברות, אבל התנחמו יום לפני הנשף, כששמעו שבמקום שתיים-עשרה הוא הביא איתו רק שש מלונדון – חמש אחיות ודודנית. וכשהחבורה נכנסה אל אולם הנשפים, היא כללה

17 הן טרם הוצגו בפניו כראוי, ולכן נאלצו להישאר למעלה.

18 כאן – Dinner. באותה תקופה היו מקובלות שלוש ארוחות ביום: Breakfast – ארוחת בוקר; Dinner – הארוחה המרכזית, סעודה שהוגשה בשעות אחר הצהריים המאוחרות, ומועדה נקבע בהתאם לשעת ארוחת הבוקר, שלעיתים הוגשה רק בצהריים; ו-Supper – ארוחת ערב מאוחרת קלה.

19 בדרך כלל הוגשו בסעודה – שהיתה כאמור הארוחה המרכזית של היום – כמה מנות, שכללו בין היתר מרק, ביצים, ירקות, בשרים וקינוח. אחרי הקינוח נהוג היה להגיש גם גבינה.

20 הכוונה ללונדון. לא ניתן לחשב כמה זמן אמורה היתה להימשך נסיעה ממריטון ללונדון ובחזרה, שכן מריטון היא מקום בדיוני, אף שיש אומרים שהיא מבוססת על הכפר הרטהורד.

חמישה אנשים בסך הכול – מר בינגלי, שתי אחיותיו, בעלה של הבכורה וגבר צעיר נוסף.

מר בינגלי היה יפה תואר והתנהג כמו ג'נטלמן²¹; הוא ניחן במאור פנים וגינוניו היו נינוחים וטבעיים. אחיותיו היו נשים מעודנות ולבושות כיהא למעמדן הגבוה²². גיסו, מר הרסט, רק נראה כמו ג'נטלמן²³; אבל חברו מר דארסי משך עד מהרה את תשומת הלב הכללית בזכות גובהו והידורו, תווי פניו היפים, חזותו האצילית; וכן בזכות הדיווח שהתפשט בקרב הנוכחים כחמש דקות לאחר כניסתו, שלפיו הכנסתו עומדת על עשרת אלפים בשנה²⁴. האדונים קבעו כי הוא גבר נאה, והגברות חרצו שהוא יפה הרבה יותר ממר בינגלי, וכולם הביטו עליו בהערצה רבה במשך כמחצית הערב, עד שהתנהגותו עוררה סלידה והפכה את היוצרות; שכן התברר שהוא גאוותן; שהוא מתנשא על סובביו, וששום דבר אינו מספק אותו; ואפילו אחוזתו הגדולה בדרכישייר לא היתה יכולה להציל אותו מהרושם הלא-נעים, הדוחה, שיצר, ומן המסקנה שחברו עולה עליו בכל מובן.

מר בינגלי התוודע עד מהרה לכל האנשים החשובים בחדר; הוא היה נמרץ וחביב, רקד כל ריקוד, כעס כשהנשף הסתיים

21 כשאוסטן כתבה את הספר, המילה ג'נטלמן שימשה עדיין בעיקר בהקשרה הכלכלי. בסביבות שנת 1850, תכונות אופי והתנהגות מסוימות הפכו קשורות למזנה באופן עמוק יותר. אוסטן עצמה מתייחסת לשני הסעיפים: כסף ומוסר.

22 ההבדל העיקרי הניכר לעין בין לבושן של בנות המעמד הגבוה לבין לבושן של בנותיו של ג'נטלמן כפרי כמו מר בנט היה יכול לבוא לידי ביטוי בכדים ובקישוטים: בנות משפחת בינגלי יכלו להרשות לעצמן בגדים וקישוטים יקרים ואיכותיים יותר וגם להיעזר בשירותיה של תופרת טובה במיוחד, במקום לתפור את הבגדים בעצמן או לתת את המלאכה למשרתת.

23 בהקשר הזה, הכוונה במושג ג'נטלמן היא לאדם שמבחינה כלכלית יכול בהחלט שלא לעבוד.

24 כ-4.45 מיליון שקלים.

מוקדם והבטיח שיערוך נשף משלו בנת'רפילד. תכונות חביבות אלה כמובן דיברו בעד עצמן. איזה ניגוד בינו לבין חברו! מר דארסי רקד פעם אחת עם גברת הרסט ופעם אחת עם מיס בינגלי, סירב שיציגו אותו בפני כל אישה אחרת, ועד סוף הערב רק שוטט בחדר ושוחה מדי פעם עם אחד מחבריו. הדעה הכללית על אופיו²⁵ נקבעה. הוא היה הגבר הגאה והלא-נחמד ביותר בעולם, והכול קיוו שלא יחזור. גברת בנט נמנתה עם מתנגדיו הנחרצים ביותר, וסלידתה מהתנהגותו הכללית התחדדה לכדי טינה אישית, שכן הוא עלב באחת מבנותיה.

עקב המחסור בגברים אליזבת בנט נאלצה לשבת במשך שני ריקודים; ובמהלך פרק הזמן הזה עמד מר דארסי בסמוך אליה, והיא שמעה את השיחה שניהל עם מר בינגלי, שהפסיק לרקוד ורגע כדי לשכנע את חברו שיצטרף אליו.

"בוא, דארסי," הוא אמר, "אתה מוכרח לרקוד. לא נעים לי לראות אותך עומד כאן לבד. זה נראה מגוחך. מוטב שתבוא לרקוד."

"בשום אופן לא. אתה יודע שאני מתעב ריקודים²⁶, אלא אם כן אני מכיר היטב את בת זוגי. ובנסיבות כאלה זה יהיה קשה מנשוא. אחיותיך תפוסות, ואין כאן ולו אישה אחת שהריקוד איתה לא יגרום לי סבל."

"אינני מבין מדוע אתה ברוך כל כך," קרא מר בינגלי, "בי

25 משמעות המילה אופי המוכרת בימינו – אוסף תכונות – נכנסה לשימוש במאה השבע-עשרה. המילה מופיעה במילון מרים ובסטר של שנת 1828, ושם פירושה "שילוב התכונות המולדות או הנרכשות שמבחינות אדם מאחרים".

26 בניגוד למה שהורגלנו לראות בסרטים, הריקודים בתקופה זו באנגליה היו דווקא קופצניים ונמרצים מאוד.

נשבעתי! מימי לא פגשתי כל כך הרבה עלמות חביבות; וכמה מהן יפות²⁷ במידה יוצאת דופן.”
 “אתה רוקד עם העלמה היפה היחידה בחדר, ” אמר מר דארסי, והביט בבכורה לבית בנט.

“אה! היא אכן היצור היפה ביותר שראיתי אי פעם! אבל אחת מאחיותיה יושבת כאן מאחוריך וגם היא יפה מאוד, וכנראה גם נחמדה מאוד. אבקש משותפתי לריקוד שתציג אותך בפניה.”
 “למי מהן אתה מתכוון?” והוא הסתובב והציץ לרגע באליוזבת, עד שצד את מבטה ואז הסיט את עיניו ואמר בצינה: “היא נסבלת, אבל לא יפה מספיק כדי לפתות אותי²⁸; אין לי כרגע כל חשק לחלוק כבוד לעלמות צעירות שנדחו על ידי גברים אחרים. כדאי שתחזור לבת זוגך ותיהנה מחיוכיה, כי לא תצליח לשכנע אותי.”

מר בינגלי שמע בעצתו. מר דארסי הלך לדרכו ואליוזבת נותרה עם רגשות לא חמים במיוחד כלפיו. אבל היא סיפרה את הסיפור לחברותיה בהתלהבות יתרה; שכן היתה עליזה ושובבה ונהנתה מדברים מגוחכים.

בסך הכול חלף הערב בנעימים על המשפחה כולה. גברת בנט ראתה את בתה הבכורה זוכה להתפעלות מצידה של החבורה מנת'רפילד. מר בינגלי רקד איתה פעמיים²⁹ ואחיותיו

27 למעשה, במקור אוסטן מכנה את הנשים Handsome — מילה שכיום משמשת רק עבור גברים, אבל אז לא היתה לה קונוטציה מגדרית מסוימת.

28 חשוב לזכור שעל אף האירוניה בשורת הפתיחה, מי שידו על העליונה כאן הוא מר דארסי. הוא גבר, הוא עשיר, ומעמדו החברתי גבוה מאוד. גם אם לא יתחתן, לא יקרה דבר לכספו, וסביר להניח שבניגוד לרווקה זקנה – הוא גם יוכל להתהולל. בשלב זה ברומן, מר דארסי הוא זה שמאמין, במידה לא קטנה של צדק, שעל הנשים לפתות אותו.

29 כל ריקוד הוא למעשה צמד ריקודים. בינגלי רקד עם ג'יין שני צמדי ריקודים.

הכירו בנוכחותה. ג'יין היתה מרוצה מכך לא פחות מאימה, אבל בשקט. אליזבת הרגישה שג'יין נהנית. מרי שמעה מישהו אומר למיס בינגלי שג'יין הנערה המוכשרת ביותר בסביבה³⁰; וקתרין ולידיה לא נותרו בלי בן זוג ולו לרגע, וזה היה עדיין הדבר היחיד שעניין אותן בנשף. לפיכך הן חזרו במצב רוח מרומם ללונגבורן, כפר מגוריהן, שבו היתה משפחתן בעלת המעמד הגבוה ביותר. כששבו הביתה גילו שמר בנט ער. כשקרא ספר הוא איבד את תחושת הזמן; והפעם גם הסתקרן מאוד לשמוע על תוצאות האירוע שעורר ציפיות גבוהות כל כך. הוא קיווה מאוד שאשתו תתאכזב מהזר; אבל עד מהרה נאלץ לשמוע סיפור שונה לגמרי.

"הו! מר בנט יקירי," אמרה כשנכנסה לחדר, "היה ערב נפלא, ונשף מצוין. חבל שלא באת. ג'יין זכתה להערצה שאין כדוגמתה. כולם אמרו שהיא נראית נפלא; ומר בינגלי חשב שהיא יפה מאוד ורקד איתה פעמיים. שווה בנפשך, יקירי – הוא רקד איתה פעמיים; והיא היתה האישה היחידה בחדר שהוא הזמין לריקוד שני. בהתחלה הוא הזמין את מיס לוקאס³¹. התרגזתי כל כך כשראיתי אותו עומד איתה; אבל הוא לא התפעל ממנה כלל; טוב, ומי יכול להתפעל ממנה? והוא נדהם למדי כשראה את ג'יין מתקדמת בטור הרוקדים³². לכן הוא שאל מיהי, והציגו אותו בפניה, והוא הזמין אותה לשני הריקודים הבאים. את צמד

30 הכוונה היא, ככל הנראה, מוצלחת במיוחד במלאכות יד שהיו פופולריות באותה תקופה.

31 כללי ההתנהגות כנראה הכתיבו זאת; סר לוקאס היה בעל התואר היחיד בסביבה ולכן זכתה בתו בכבוד של צמד ריקודים ראשון.

32 המדובר בריקודי שורות, שבהם הזוג בראש השורה יוצא לריקוד בין השורות ועובר לסוף, והזוג הבא יוצא לרקוד גם הוא. זהו ריקוד שמזכיר מעט את "יש לנו תיש".

הריקודים השלישי הוא רקד עם מיס קינג, ואת הצמד הרביעי עם מריה לוקאס, ואת הצמד החמישי שוב עם ג'יין, ואת הצמד השישי עם ליזי, ואת הבולֶנְז'ה³³ –

”אילו רק היתה לו חמלה כלפיי,“ זעק בעלה בקוצר רוח, ”הוא לא היה רוקד כל כך הרבה! בשם אלוהים, אל תוסיפי מילה על שותפותיו לריקוד. הו! לו רק היה נוקע את רגלו בריקוד הראשון!“

ריקוד שורות

”הו! יקירי,“ המשיכה גברת בנט, ”הוא מצא חן בעיניי מאוד. הוא יפה תואר! ואחיותיו מקסימות. מימיי לא ראיתי שמלות אלגנטיות כאלה. סביר להניח שהתחרה³⁴ בשמלה של גברת הרסט –

וכאן הוא קטע אותה שוב. מר בנט התרעם על כל תיאור של מחלצות. אי לכך היא נאלצה לחפש היבט אחר של הנושא

33 ריקוד צרפתי פופולרי.

34 תחרה היתה פריט קישוט יקר במיוחד, כי יצירתה הצריכה מומחיות ושעות עבודה רבות.

וסיפרה, במרירות רבה ובהגזמה מסוימת, על גסותו המזעזעת של מר דארסי.

"אבל אני מבטיחה לך," הוסיפה, "שליזי לא תפסיד דבר מכך שלא מצאה חן בעיניו; שכן הוא איש דוחה ומחריד, וכלל לא ראוי לכך שירצו אותו. כל כך יהיר ומתנשא שאי־אפשר לשאת את נוכחותו! הוא הלך לפה, הלך לשם, חשב שהוא נעלה על כולם! לא יפה מספיק כדי לרקוד איתו! הלוואי שהיית שם, יקירי. כבר היית מעליב אותו כהוגן. אני מתעבת אותו לחלוטין."

פרק 4

כשג'יין ואליוזבת נותרו לבדן, הראשונה – שהמעיטה בשבחים למר בינגלי קודם לכן – סיפרה לאחותה עד כמה התפעלה ממנו.

"הוא בדיוק מה שגבר צעיר צריך להיות", אמרה, "חכם, לבבי, נמרץ; ומימיי לא ראיתי גינונים עליזים כל כך! איזו פתיחות, ואילו נימוסים טובים!"

"הוא גם נאה מאוד", ענתה אליוזבת, "וגם זה משהו שגבר צעיר צריך להיות, במידת האפשר³⁵. אם כך, דמותו מושלמת." "הוא החמיא לי מאוד כשהזמין אותי לרקוד בפעם השנייה. לא ציפיתי למחמאה כזאת."

"האומנם? אני דווקא ציפיתי לכך. אבל זה אחד ההבדלים הגדולים בינינו. את תמיד מופתעת ממחמאות, ואני אף פעם לא. מה טבעי יותר מלהזמין אותך לריקוד נוסף? לא ייתכן שהוא לא ראה שאת יפה פי חמישה מכל אישה אחרת בחדר. אין לכך שום קשר לאבירות שלו. ובכן, הוא בהחלט נחמד מאוד, ואני מרשה לך לחבב אותו. כבר חיבבת גברים טיפשים ממנו."

35 באותה עת היו שני מדדים עיקריים שלפיהם נמדד שידוך טוב: כסף ויופי. לכל אחד מהם היו ערך וחשיבות: אישה יפה אך לא עשירה נחשבה פחות מאישה יפה וגם עשירה, וכך גם לגבי גברים.

"ליזי יקירתי!"

"הו! התכוונתי לומר שאת נוטה יותר מדי לחבב אנשים באופן כללי. את לא מוצאת פגם באף אחד. כולם טובים ונחמדים בעינייך. מימיי לא שמעתי אותך מדברת סרה באדם."
 "אני לא אוהבת למהר ולמתוח ביקורת; אבל אני תמיד אומרת את דעתי."

"אני יודעת; וזה מה שמפליא. למרות שכלך הישר, את עיוורת באמת ובתמים להבליים ולשטויות של אחרים! העמדת פנים של נדיבות היא תופעה נפוצה מאוד – נתקלים בה בכל פינה. אבל נדיבות ללא יומרה או כוונה נסתרת – לראות את הטוב בכל אדם ואף להעצים אותו, ולא לומר מילה רעה אחת – רק את מסוגלת לכך. גם אחיותיו של האיש מצאו חן בעינייך, אם כך? גינניהן אינם שווים לגינניו."

"בהחלט לא; למראית עין. אבל כשמשוחחים איתן הן מתגלות כנשים נעימות מאוד. מיס בינגלי עתידה לגור עם אחיה ולנהל את משק הבית שלו³⁶; אופתע מאוד אם לא יתברר שהיא שכנה מקסימה."

אליזבת הקשיבה בדממה, אבל לא השתכנעה; התנהגותן בנשף לא עוררה רושם חיובי באופן כללי; ובהיותה חדת עין ונוקשה יותר מאחותה, והואיל ושפטה אותן ללא כל משוא פנים מצידה, ומשום שלא היה לה דין ודברים עם השתיים, שלא התייחסו אליה כלל, אליזבת לא נטתה להן חיבה. הן אכן היו אלגנטיות מאוד; בעלות מזג נעים כשהיו מרוצות, ומסוגלות לנהוג בלבביות כשבחרו לעשות זאת; אבל בעצם הן היו גאוותניות ויהירות.

36 באותה תקופה היה מקובל מאוד שגבר רווק ייעזר בקרובת משפחה רווקה שתחיה איתו ותנהל את משק הבית שלו. זה היה פתרון נוח שנחשב הולם עבור שני הצדדים.

הן היו יפות למדי, למדו באחת הפנימיות הפרטיות הראשונות בעיר³⁷, והיה להן הון של עשרים אלף פאונד³⁸. הן נהגו לכזבו יתר על המידה ולהתרועע עם אנשים רמי־מעלה, ולכן היו זכאיות בכל מובן לחשוב טובות על עצמן, ורעות על אחרים. הן נולדו למשפחה מכובדת מצפון אנגליה; והרקע הזה נחקק בזיכרונן יותר מהעובדה שההון של אחיהן ושלחן נצבר באמצעות מסחר.³⁹

מר בינגלי ירש מאביו נכסים בסכום כולל של כמעט מאה אלף פאונד⁴⁰, שבו התכוון הלה לרכוש נחלה⁴¹, אך לא זכה לכך. גם מר בינגלי התכוון לרכוש נחלה ובמקרים אחדים אף בחר לו מחוז; אך מכיוון שכעת זכה לגור בבית נאה ונהנה מהאפשרות לצוד,⁴² רבים מאלה שהכירו היטב את מזגו הנינוח תהו אם לא יבלה את שארית ימיו בנת'רפילד וישאיר את הרכישה לדור הבא.

אחיותיו קיוו מאוד שיקנה נחלה משלו; אך אף שכעת הוא נחשב לדייר בלבד, מיס בינגלי לא התנגדה להיות סמוכה אל שולחנן; וגם גברת הרסט, שנישאה לגבר בעל שאיפות מעמדיות יותר מאשר עסקיות, החשיבה את ביתה לכיתה כשהדבר התאים

37 חוק חינוך חובה לבנות הוחל באנגליה רק ב־1870. עד אז מרבית בנות המעמד הבינוני והגבוה למדו בבית, ובעיקר חשוב היה שידעו לתפור, לרקום, לבשל, לנגן על כלי נגינה שונים ולשיר. הקולג' הראשון לנשים באנגליה נפתח רק ב־1879.

38 כ־8.9 מיליון שקלים.

39 הכנסה שמקורה במסחר נחשבה "גסה" יותר מכזו שמקורה בחקלאות.

40 כ־44.5 מיליון שקלים.

41 רכישת נחלה היתה דרך לטפס בסולם החברתי ולהיחשב לאצולה זעירה.

42 בהתאם לחוקי התקופה, זכות זו ניתנה לו מאת בעל הנחלה שבתחומיה שכן בית נת'רפילד.

לצרכיה. שנתיים בלבד אחרי שהגיע לפרקו⁴³, התפתה מר בינגלי להמלצה מקרית שקיבל לכרוך את בית נת'רפילד. הוא אכן בדק אותו מבחון ומבפנים כחצי שעה, התרשם ממצבו ומן החדרים הראשיים, הסתפק בשבחים שחלק הבעלים לנכס, ושכר אותו מייד.

החברות בינו לבין דארסי היתה יציבה מאוד, על אף שהיו הפוכים באופיים. בינגלי התחבב על דארסי בזכות הנינוחות, הפתיחות והגמישות שאפיינו אותו, אף שאופיו של האחרון היה מנוגד לשלו, והיה נראה שהוא שלם עם עצמו. בינגלי בטח בחברותו של דארסי והעריך מאוד את שיקול דעתו. דארסי התעלה עליו בחוכמתו. בינגלי לא היה טיפש, אבל דארסי היה פיקח. ובה-בעת הוא היה שחצן, מאופק וקשה לריצוי; וגינוני, למרות חינוכו הטוב, לא היו מזמינים. במובן זה, ידו של חברו היתה על העליונה. בינגלי ידע שיאהבו אותו בכל אשר יפנה, ואילו דארסי העליב אנשים ללא הרף.

השיחה שהתנהלה ביניהם בנשף במריטון היתה אופיינית ביותר. בינגלי לא פגש מימיו אנשים נחמדים יותר ועלמות יפות יותר; כולם היו חביבים וקשובים; לא היתה רשמיות ולא נוקשות; והוא התוודע אל כל הנוכחים עד מהרה; ואשר למיס בנט⁴⁴, הוא לא העלה בדעתו מלאך יפה יותר ממנה. דארסי, לעומת זאת, ראה אסופת אנשים דלת יופי ומעמד, איש מהם לא עניין אותו כהוא זה, הם עצמם לא התייחסו אליו והוא לא שאב מהם עונג. הוא הכיר ביופייה של מיס בנט, אבל היא חייכה יותר מדי לטעמו.

43 בגיל עשרים ואחת, לפי חוקי התקופה.

44 התואר מיס (עלמה) מוענק לבת הבכורה לבית בנט, הלוא היא ג'יין. הכבוד עובר לבת הבאה אם וכאשר הבכורה נישאת או נכנסת למנזר.

גברת הרסט ואחותה הסכימו איתו – ועם זאת התפעלו ממנה וחיבבו אותה, וקבעו כי היא נערה מתוקה, וכי לא יתנגדו להעמיק את היכרותן איתה. משקבעו השתיים כי מיס בנט נערה מתוקה, הרגיש אחיהן שהתשבחות מתירות לו לחשוב עליה כחפצו.

לרכישת הספר המלא לחצי כאן